

مالکیت عرصه و اعیان (ملک)

معصومه یدالله پور^(۱)

چکیده:

عرصه زمین است و اعیان، مستحدثاتی که روی زمین بنا می‌گردد و دارای کاربری‌های مسکونی، اداری، تجاری و... است. موقوفه به صورت اجاره یا اعیانی در اختیار افراد قرار داده می‌شود. حوادث‌های متعدد و فرسودگی بناهای وقفی از جمله عواملی هستند که سبب شده، در گذشته، افراد به ویژه بازاریان با تأسیس بنا در زمین‌هایی که به صورت عرصه بوده است آن را به صورت مالکیت ملکی در آورند و حق الارضی به اداره اوقاف بابت ساخت مجدد بناهای از بین رفته بپردازند. ازین رو در این مطالعه با استنساخ یک وقفنامه مربوط به مالکیت اعیانی در شهر آمل این نوع از مالکیت بررسی می‌شود.

کلیدواژه‌ها:

مالکیت، عرصه و اعیان، آمل، بازار آمل

مقدمه

اعیان در اصطلاح ثبت به آنچه بر روی زمین ساخته شود، اطلاق می‌گردد گرچه از نظر حقوقی کلمه زمین خود دلالت بر عرصه و اعیان را می‌نماید. برخی از آن‌ها در املاک خالصه احداث می‌شد؛ ملکی که متعلق به دولت یا خاندان سلطنتی بود.^(۲) در زمان صفویه املاک خالصه به صورت تیول‌های معروف به سیورغال و زمین‌های خالصه دولتی بود.^(۳) با تکیه بر پیشینه مالکیت در ایران، عرصه و اعیان نوعی مالکیت در شهر تاریخی آمل است. فرسودگی بنا و حوادث متعدد ویران‌کننده در این شهر سبب شده تا مالکیت برخی از بناها در بافت قدیم به صورت ملکی باشد. علاوه بر دکان‌ها، منازل مسکونی بیشترین سهم را دارد. برای شناخت بیشتر، یک وقفنامه اعیانی رسمی را استنساخ کرده تا این نوع از مالکیت مطالعه شود. سند، شرح چگونگی به مصرف رسانیدن عواید حاصله از اعیانی‌های موقوفه فضل‌الله خان است که تحت نظر اداره اوقاف و امور خیریه آمل انجام می‌گیرد.

مالکیت در شهر آمل

مالکیت در بافت قدیم این شهر بدین شرح است: ۱- مالکیت خصوصی؛ کاربری مسکونی، تجاری و باغات را شامل می‌شود، ۲- مالکیت استیجاری، ۳- مالکیت وقفی؛ حدود ۶۲ درصد از کل اراضی را دربر دارد.^(۴) در این میان امامزاده ابراهیم علیه‌السلام، مصلی بزرگ و بقعه شمس آل رسول قابل توجه هستند، ۴- مالکیت عرصه و اعیان (ملکی)؛ واحدهای مسکونی بیشترین مالکیت عرصه و اعیان را دارد. نیاکی محله، کاشی محله و پایین‌بازار، بالاترین مالکیت ملکی را دارد.^(۵) تعامل در اسناد به دست آمده^(۶)، نشان می‌دهد مالکیت بسیاری از دکان‌های بازار قدیم آمل نیز به صورت عرصه و اعیان بوده است، در این رابطه یکی از معتمدان بازار می‌گوید: «این مغازه (طلافروشی) تنها مغازه‌ای است که وقف مسجد هاشمی است برخی ازین مغازه‌ها وقف مسجد جامع، برخی دیگر وقف مسجد آقاعباس و تکیه مشایی

است. در بازار آمل مالکیت شخصی کم داره، بیشتر وقفی است. در واقع مغازه‌های کل بازار را مستأجرین ساختن به این دلیل که شهر آمل چند دفعه در آتش سوخته بود و مردم آن را ساختند، در نتیجه اداره اوقاف یک حق الارضی را از آن‌ها می‌گیرد. تمام عوارض نوسازی را مستأجرین می‌دهند. اداره اوقاف هر سه یا چهار سال مبلغ اجاره را بالا می‌بره...»^(۷).

یزدان‌پناه نیز در این خصوص می‌گوید:

«مالکیت بسیاری از مغازه‌های داخل بازار به صورت وقف است اما راسته برنج فروشی مالک شخصی‌اش بیشتر است. برخی مالک داره برخی عرصه و اعیان یعنی عرصه وقف است و اعیانی مال کسی است که ساخته، تصرف داره»^(۸).

بنابراین بسیاری از نهادهای تجاری و مسکونی در شهر آمل به صورت مالکیت عرصه و اعیان در اختیار افراد قرار دارد. مالکیت اراضی به تفکیک محلات بافت قدیم شهر آمل به صورت درصد بدین قرار است:

نام محله	ملکی	مجانی بلاعوض	رهنی	موقوفه	استیجاری	جمع
چاکسرمحله	۶۹،۵	۳،۵		۱	۲۶	۱۰۰
بافت میانی CBD	۶۱،۲۵	۲،۷۵		۱،۵	۳۴	۱۰۰
گرچی محله	۶۲،۱	۱،۲		۳،۱	۳۳	۱۰۰
مشایی محله	۷۴،۰۵	۰،۷۵		۳،۲	۲۲	۱۰۰
قادی محله	۷۴،۳۲	۱		۴،۱	۲۱	۱۰۰
پایین بازارمحله	۸۰،۱۳			۲،۲	۱۷	۱۰۰
نیای محله	۸۷،۵				۱۲،۵	۱۰۰
کاشی محله	۸۶،۱۱	۲،۷		۲،۱	۹	۱۰۰
شاهاندرشت محله	۷۵،۵۶				۲۴	۱۰۰
کاردگر محله	۸۳،۳۳				۱۷	۱۰۰
هارون محله	۷۶،۴۷				۲۳	۱۰۰

نام محله	ملکی	مجانی بلاعوض	رهنی	موقوفه	استیجاری	جمع
پایین بازار محله	۷۴،۴۸			۱۰،۵۲	۱۵	۱۰۰
جمع	۷۵،۴۸	۱،۰۸		۲،۵۲	۲۱	۱۰۰

طرح حفاظت و مرمت در بافت تاریخی شهر آمل، صص ۵۸-۵۹

در زمینه حق کسب و پیشه، هم به حق مالکیت عرصه و هم به حق مالکیت اعیانی توجه می‌شود.^(۹) بنابراین هرگاه ملکی علاوه بر عرصه دارای اعیانی باشد در این صورت می‌بایست علاوه بر محاسبه ارزش معاملاتی عرصه، ارزش معاملاتی اعیانی را نیز به دست آورده و پس از رعایت قواعد مندرج در دستورالعمل دفترچه ارزش معاملاتی املاک، ارزش معاملاتی پلاک ثبتی مرقوم را به دست آورده و مبنای وصول حق‌الثبت قرار دهد. نحوه محاسبه ارزش معاملاتی اعیانی املاک ویلانی، مسکونی، آپارتمانی (اعم از مسکونی یا تجاری و...) صنعتی، خدمات^(۱۰) و عوایدی حاصله از آن و مصارف اعیانی‌های موقوفه مربوطه متفاوت است.

معرفی سند

این اسناد تنظیم و قفنامه اعیانی رسمی به شماره ۷۷۰۷۷ و متمم آن به همراه چگونگی عواید حاصله از مال‌الاجاره عرصه که متعلق به موقوفه فضل‌الله خان است. در ۳ برگ تهیه شده و به صورت کپی از قفنامه است.^(۱۱) در آرشیو ۲۰۴ نگهداری می‌شود. ساختمان‌های احدائی مندرج در این سند (اعم از حجرات بارفروش و ساختمان‌های تجاری و مسکونی و...) موقوفه خیریه اسلامی نامیده شده است تا برابر قوانین شرعی از طریق اجاره یا به صورت اعیانی استفاده شود تا عواید حاصله از آن برای بازسازی موقوفه، امور بهداشتی و کارهای خیریه اسلامی و بهای برق، آب، تلفن و هزینه‌های پستی اداره حج و اوقاف به مصرف برسد. از مشخصات ملک مورد وقف، شش دانگ اعیانی میدان تره بار به مساحت ۲۶۴۰۲ متر و ۵۰ دسی‌متر که از این مقدار ۹۷۵۰ متر مربع اعیانی حجره‌های احدائی و بقیه

به صورت محوطه میدان و محصور است. تولیت این موقوفه با سرپرست وقف سازمان اوقاف و امور خیریه است.

استنساخ اسناد

[سند شماره ۱۵]:

این سند که در صفحه ۹۴ دفتر جلد ۵۶ سردفتر	وجوهی که طبق مقررات برای تنظیم این سند دریافت شده است بشرح زیر است:
تحت شماره ۷۷۰۷۷ شماره تاریخ ۱۳۶۸/۲/۵ ثبت شده است.	در آمد حق ثبت..... ریال
تمبر: ۶۰ ریال-..... هر برگ مبلغ ۷۵ ریال..... ۶۲۸۰..... ، ۶۸/۱/۱۵	۸٪ عوارض شهرداری..... ریال
[سجع مهر: ناخوانا] ۰۶۱۲۰۵	حق التحریر..... ریال
سری ر ۱-۴-۰۲ تاریخ چاپ	بهای اوراق و قبوض اقساطی..... ریال
	بهای..... ریال
	جمع کل..... ریال
	محل امضای دفتریار و مهر دفترنامه [امضا: ناخوانا]، [سجع مهر:] مجتبی جمشیدی
	با احراز هویت متعاملین..... تمام مراتب مندرج در این سند در نزد اینجانب واقع شده بتاريخ..... [امضا: ناخوانا] ؛ در ذیل سند قید شده است.
	نوع سند: وقفنامه
	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
	برگ معاملات نیم برگی
	دفتر اسناد رسمی ۳۴ آمل
	حوزه ثبتی مازندران
	صفحه اول

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين و الصلوه و السلام على خير خلقه محمد وآله الاجمعيين و بعد اداره حج و اوقاف و امور خیریه آمل به قائم مقامی موقوفه خیریه اسلامی وابسته به اداره مرقوم به نمایندگی از طرف حجت الاسلام و المسلمین امام جمارانی نماینده حضرت امام خمینی مد ظله العالی و سرپرست سازمان حج و اوقاف و امور خیریه با استفاده از این تبصره یک ماده شش قانون تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه مصوب دوم دی ماه یکهزار و سیصد و شصت و سه مجلس شورای اسلامی که در تاریخ ششم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و سه به تأیید شورای نگهبان رسیده است. ساختمانهای احداثی اعم از حجرات بارفروش و ساختمانهای تجاری و مسکونی و باسکول و متفرعات آن را وقف

مؤید و حبس مخلد شرعی اسلامی نموده که منافع و عواید حاصله از اعیانی های احداثی به شرح ذیل تسبیل و به مصرف برسد و ساختمان های احداثی به نام موقوفه خیریه اسلامی نامیده می شود و می بایست برابر مقررات و قوانین و موازین شرعی از طریق اجاره یا به صورت اعیانی مورد استفاده قرار گیرد و عواید آن تحصیل شود چون عرصه مزبور موقوفه است از محل عواید حاصله مال الاجاره عرصه که متعلق به موقوفه فضل الله خان است طبق اجاره نامه ای که تنظیم خواهد شد و مستأجر موقوفه فضل الله خان خواهد بود می بایست پرداخت گردد. هرگونه عوارض و مالیات و حقوق دولتی و غیره که برابر مقررات به موقوفه مزبور تعلق می گیرد و می بایست از محل درآمد موقوفه پرداخت. پس از پرداخت مال الاجاره عرصه و وجوه مزبور در بند سه این وقفنامه بقیه عواید به شرح ذیل به مصرف خواهد رسید:

الف - بیست و پنج درصد عواید سالانه هر سال برای تعمیرات و نگاهداری و کارهای ضروری و لازم کل ساختمان ها در حساب نگهداری شود چنانچه تمام یا قسمتی از وجه مزبور به مصرف نرسد همچنان در حساب مزبور به عنوان سرمایه بازسازی موقوفه باقی خواهد ماند اگر خدای ناخواسته به عللی ساختمان خراب یا بر اثر مرور زمان فرسوده گردد و نیاز به بازسازی داشته باشد از آن وجوه برای این گونه کارها استفاده شود.

ب - سی درصد عواید صرف امور بهداشتی و کارهای خیریه اسلامی در شهرستان آمل گردد به نحوی که متولی صلاح بدانند.

ج - پانزده درصد عواید در اختیار سازمان مرکزی حج و اوقاف و امور خیریه قرار گیرد که به هر نحو مصلحت بود در امور خیریه مصرف نماید.

د - بیست درصد عواید صرف عمران و آبادی موقوفات مخروبه شهرستان آمل شود که بر اثر مرور زمان مستهلک شده و آن موقوفات درآمد چندانی ندارد که از محل درآمد آن ها بازسازی گردد. البته در این مورد هر ساله می بایست اداره حج اوقاف و امور خیریه فهرستی از این گونه موقوفات تهیه و با تعیین اولویت

تذکر: تبصره ۳ ماده ۳۴ قانون اصلاح قانون ثبت - در کلیه اسناد رسمی بایستی اقامتگاه متعاملین به طور وضوح در سند قید شود.

اقامتگاه متعاملین همان است که در سند قید شده و مادام که تغییر اقامتگاه خود را قبل از صدور اجراییه به دفترخانه و قبل از ابلاغ به اجرا با نشانی صحیح و ذکر شماره پلاک محل اقامت اعم از خانه و مهمانخانه و غیره که بتوان اجراییه را به آنجا ابلاغ کرد اطلاع ندهند کلیه برگها و اختاریه‌های اجرایی به محلی که در سند قید شده ابلاغ می‌شود و متعهد نمی‌تواند به عذر عدم اطلاع متعذر گردد.

دفاتر اسناد رسمی مکلفند پس از صدور اجراییه مراتب را به آخرین نشانی متعهد از طریق پست سفارشی به او اطلاع دهند و برگ اجراییه را به ضمیمه قبض پست سفارشی جهت ابلاغ اجراییه و عملیات اجرایی به ثبت محل ارسال دارند. هرگاه محل اقامت متعهد در سند قید نشده و یا به جهات دیگر احراز محل اقامت میسر نباشد ثبت محل موضوع اجراییه را به طور اختصار یک نوبت در یکی از جراید کثیرالانتشار محل یا نزدیک‌تر به محل آگاهی خواهد نمود. [امضا:] علی اعظم

[سند شماره ۲]:

این سند که در صفحه ۹۴ دفتر جلد ۵۶ سردفتر	و جوهی که متعلق مقررات برای تنظیم این سند دریافت شده است به شرح زیر است:
تحت شماره $\frac{۷۷۰۷۷}{۱۳۶۸/۲/۵}$ ثبت شده است.	در آمد حق ثبت ..... ریال
تمبر: ۶۰ ریال - ..... هر برگ مبلغ ۶۸/۱/۱۵؛ ۶۲۸۰	۸٪ عوارض شهرداری ..... ریال
[سجج مهر:] طبق ماده ۱۵۱ اسلامی قانون ۰۶۱۲۰۷	حق التحریر ..... ریال
سری ر کد ۴-۰۲-۱	بهای اوراق و قبوض اقساطی ..... ریال
تاریخ چاپ	بهای ..... ریال
	جمع کل ..... ریال
	محل امضای دفتریار و مهر دفترنامه [امضا]: ناخوانا]، [سجج مهر]: مجتبی جمشیدی
	با احراز هویت متعاملین ..... تمام مراتب مندرج در این سند در نزد اینجانب واقع شده بتاريخ ..... [امضا: ناخوانا]؛ در ذیل سند قید شده است.
	نشان دادگستری جمهوری اسلامی ایران
	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور
	برگ معاملات نیم برگی
	نوع سند: وقفنامه
	دفتر اسناد رسمی ۳۴ آمل
	حوزه ثبتی مازندران
	صفحه دوم

برای بازسازی از اداره کل حج و اوقاف و امور خیریه مازندران یا قائم مقام قانونی آن کسب مجوز کرده و برابر نظر آن اداره کل اقدام نماید.

و. بقیه عواید به مصرف بهای برق، آب، تلفن و هزینه‌های پستی مصرفی اداره حج و اوقاف و امور خیریه برسد و اگر مازادی داشت طبق مفاد بند دال همین وقفنامه به مصرف خواهد رسید. توضیح این که اعیانی‌های احدائی به شرح ذکر شده قبلاً به صورت وقف درآمد و قبض و اقباض نیز به عمل آمده و صیغه ایجاب و قبول علی نهج الرسول جاری شد فقط جهت انجام تشریفات محضری با تنظیم این سند مبادرت گردید. مشخصات ملک مورد وقف بدین شرح است: شش‌دانگ اعیانی میدان تره بار به مساحت بیست و شش هزار و چهارصد و دو متر و پنجاه دسی متر مربع که از این مقدار نه هزار و هفتصد و پنجاه متر مربع اعیانی حجره‌های احدائی و بقیه به صورت محوطه میدان و محصور می‌باشد پلاک پانصد و هشتاد و هشت فرعی از سه فرعی از چهار اصلی بخش نه ثبت آمل که عرصه آن قطعه پانزده تفکیکی برابر سند اجاره رسمی شماره هفتاد و یک هزار و هفتصد و چهل و یک مورخه یازدهم دی ماه یک هزار و سیصد و شصت و چهار دفترخانه سی و چهار آمل از طرف اداره حج و اوقاف و امور خیریه آمل به امور موقوفه خیریه اسلامی به اجاره واگذار و اجازه احداث ساختمان و دریافت سند مالکیت تفویض گردیده است. دارای سند مالکیت شماره مسلسل ششصد و نوزده هزار و شصت و سه ثبت شده ذیل شماره هفت هزار و چهارصد و بیست در صفحه بیست و هشت دفتر جلد چهل و چهار دفتر املاک بخش مربوط که به شرح صفحه ششم سند مالکیت موصوف اعیان احدائی به مبلغ چهل و هشت میلیون و هفتصد و هفت هزار ریال ارزیابی گردید لذا هزینه تنظیم سند از مأخذ مبلغ مرقوم معادل مبلغ دو میلیون و چهارصد و هفتاد و یک هزار و یکصد و شصت ریال موجب چک شماره ۸۷۳۰۹۷ از حساب شماره ۶۰۵۵ اداره اوقاف آمل نزد بانک ملت شعبه مرکزی آمل وصول گردید. آقای علی اعظم توکلی به نمایندگی از طرف اداره حج و اوقاف امور خیریه

آمل برابر معرفی نامه شماره هیجده هزار و نود و پنج دی ماه سال شصت و هفت اداره مذکور به قائم مقامی امور موقوفه خیریه اسلامی ضمن تأیید و تصدیق مراتب فوق ذیل این سند و ثبت مربوط به آن را امضاء نماید در تنظیم سند متن به اعلامیه شماره پنجاه هزار و شصت اسفندماه سال شصت و هفت اداره ثبت اسناد آمل و نامه شماره سیصد و پانزده فروردین ماه سال جاری اداره امور اقتصادی و دارایی آمل توجه گردید.

به تاریخ پنجم اردیبهشت ماه هزار و سیصد و شصت و هشت شمسی مطابق هجدهم شهر رمضان هزار و چهارصد و نه قمری، محل امضاء؛ [امضا:] علی اعظم توکلی

تذکر: تبصره ۳ ماده ۳۴ قانون اصلاح قانون ثبت (همانند تذکر سند شماره ۱)

[سند شماره ۳]:

این سند که در صفحه ۱۷۵ دفتر جلد ۵۶	وجوهی که طبق مقررات برای تنظیم این
سردفتر تحت شماره ۷۷۲۱۸ ثبت	سند دریافت شده به شرح زیر است:
تاریخ ۱۳۶۸/۳/۲	در آمد حق الثبت ۳۰۰ ریال
شده است.	۸٪ عوارض شهرداری..... ریال
۶۸/۲/۱۴	حق التحریر ۵۰۰ ریال
جای تمبر ۶۰ریال-.....هر برگ مبلغ	بهای اوراق و قبوض اقساطی ۱۵۰ ریال
۷۵ ریال.....۶۶۷۷.....؛ ۶۸/۲/۱۴	بهای ..... ریال
۵۹۹۸۶۲	جمع کل..... ریال
سری غ	محل امضای دفتر یار و مهر دفترخانه،
کد ۰۲-۰۴-۱	[امضا: ناخوانا]
تاریخ چاپ	با احراز هویت متعاملین..... تمام مراتب
	مندرج در این سند در نزد اینجانب واقع
	شده بتاريخ..... [امضا: ناخوانا]

پیرو سند اقرار به وقف شماره ۷۷۰۷۷ مورخ پنجم اردیبهشت ماه سال جاری این دفتر جمله ذیل (تولیت این موقوفه با سرپرست وقف سازمان حج و اوقاف و امور خیریه است) از قلم افتاده که بدین وسیله اصلاح و تصحیح می شود این سند به استناد نامه شماره ۲۷۰۹ مورخ سی ام اردیبهشت ماه سال جاری اداره حج

و اوقاف و امور خیریه آمل تنظیم و به ثبت رسیده و آقای علی اعظم توکلی معاون اداره مذکور به موجب معرفی نامه یاد شده ضمن تصدیق مراتب فوق ذیل این سند و ثبت مربوط به آن را امضا می نماید. علی اعظم

به تاریخ دوم خرداد ماه ۱۳۶۸ شمسی مطابق با ۱۷ شوال ۱۴۰۹ قمری، محل امضاء، [امضا]: علی اعظم تذکر: تبصره ۳ ماده ۳۴ قانون اصلاح قانون ثبت (همانند تذکر سند شماره ۱)

نتیجه

بسیاری از نهادهای تجاری و مسکونی در بافت قدیم شهر آمل با مالکیت وقف است که به دنبال حوادث بسیار در این شهر برخی از این بناها را مستأجران ساختند که به صورت عرصه و اعیان بوده است اما بنا بر سند مذکور حجره‌های احدائی میدان تره‌بار، موقوفه فضل الله خان به صورت اعیانی در اختیار افراد قرار داده شده است تا مال الاجاره دریافت دارند. بیشترین مصارف آن تأکید بر بازسازی موقوفات است.

پی نوشت‌ها:

۱. کارشناس ارشد ایران‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، masoom8227@yahoo.com
۲. محمدی، سیر مالکیت در ایران و چگونگی ثبت اسناد و املاک، ص ۵۴
۳. در زمان قاجار علاوه بر واگذاری اراضی وسیعی به عنوان تیول، زمین‌های خالصه را در ازای حقوق و مواجب به حکام و نزدیکان خود واگذار کردند. در حکومت رضاشاه علاوه بر خالصجات باقی مانده از دوران قاجاریه املاک خاصه و درباریان بدان اضافه شد. در تیرماه ۱۳۴۶ با تصویب قانون انحلال بنگاه خاصجات، کلیه دهات، باغ‌ها، مزارع و اراضی مزروعی مسلوب‌المنفعه و بایر و کویری و باتلاقی متعلق به خالصه و همچنین عرصه و اعیان احدائی اشخاص در املاک خالصه واقع در محدوده شهرها با تمامی حقوق و دعاوی بنگاه خاصجات به سازمان اصلاحات ارضی کل کشور واگذار گردید (برای شرح این مورد رج. محمدی، سیر مالکیت در ایران و چگونگی ثبت اسناد و املاک، صص ۵۹-۵۶)
۴. (دارای کاربرد عمومی)
۵. طرح حفاظت و مرمت از بافت تاریخی شهر آمل، صص ۵۸-۵۷
۶. وقفنامه
۷. مسائلی، مصاحبه

۸. یزدان پناه، مصاحبه
 ۹. همایونفر، حق کسب و پیشه یا تجارت، کانون
 وکلا، ص ۵۲
 ۱۰. فدوی، ماهنامه کانون، ص ۴
 ۱۱. دو وقفنامه و یک اقرار
- دوره جدید، شماره ۱۶، صص ۶۲-۵۱
 - فدوی، سلیمان (۱۳۸۵)، «نحوه محاسبات
 ارزش معاملاتی املاک (بخش دوم -
 اعیان)»، ماهنامه کانون، شماره ۶۶،
 صص ۶۰-۴
- همایونفر، محسن (۱۳۴۰)، «حق کسب و
 پیشه یا تجارت»، کانون وکلا، شماره
 ۷۸، صص ۵۲-۴۵

منابع

آرشیوی

- اداره اوقاف و امور خیریه شهرستان آمل
 - سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و
 صنایع دستی استان مازندران، طرح
 حفاظت و مرمت در بافت قدیمی شهر
 آمل، ۶ ج

مصاحبه

- جواد یزدان پناه، برنج فروش، مکان
 مصاحبه: راسته نیایی، مغازه برنج
 فروشی یزدان پناه، تاریخ مصاحبه:
 ۱۳۸۷/۱۰/۱۹، روز مصاحبه: شنبه،
 ساعت مصاحبه: ۱۱-۱۰ صبح
 - عبدالاحد مسائلی، زرگر، مکان مصاحبه،
 بازار نوراسته، زرگری مسائلی، تاریخ
 مصاحبه ۱۳۸۷/۷/۲۸، روز مصاحبه:
 یکشنبه، ساعت مصاحبه: ۱۲/۵-۱۱/۵

مقاله

- محمدی، سیدجلیل (۱۳۷۸)، «سیر
 مالکیت در ایران و چگونگی ثبت اسناد
 و املاک»، ماهنامه کانون، سال ۴۳،